

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 :טל: – 61650 תל אביב
E mail: czestochowajewsinisrael@gmail.com

Luty 2018

Grób ofiar akcji na Ostbahn

Autor: Wiesław Paszkowski, Muzeum Częstochowskie, Ośrodek Dokumentacji Dzieców Częstochowy
Edycja: Alon Goldman, Przewodniczący Stowarzyszenia Żydów Częstochowian w Izraelu

Wiosną 1943 Żydowska Organizacja Bojowa szukała możliwości zwalczania Niemców. Częstochowa jako stacja na trasie transportów na front wschodni zdawała się dobrym miejscem do akcji sabotażowych na kolei. Więźniowie żydowscy zatrudnieni w narzędziowni Hasagu Pelcery sporządzili klucze do rozkręcania szyn kolejowych. Wyposażeni w te narzędzia i uzbrojona piątka bojowców z młodzieżowej grupy „66” wyszła z małego getta 22 kwietnia 1943 z grupą żydowskich robotników zatrudnionych na niemieckich kolejach Ostbahn. Byli to: Awiw Rozyner, Cwi Lustiger, Lolek Frankenberg, Harry Potaszewicz i Dawid Altman. Odskokami mieli oddzielić się od grupy roboczej i potem spotkać w umówionym miejscu na Błesznie.

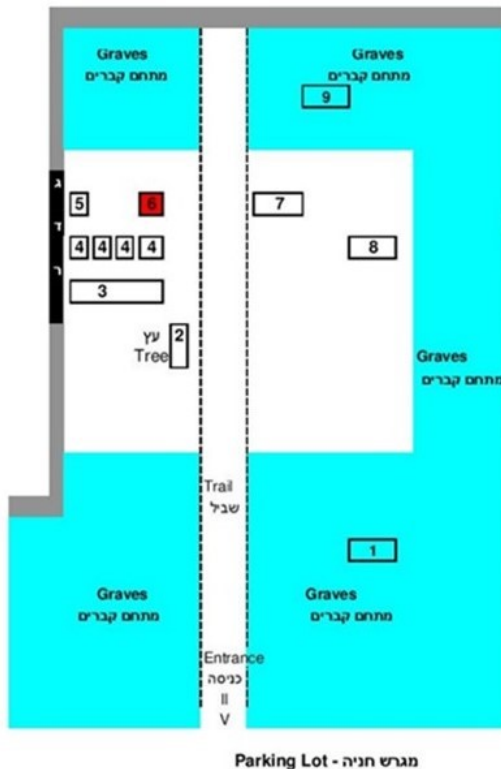
Jako pierwszy „urwał się” Lolek i zrobił to szczęśliwie. Dawid Altman miał być drugi, ale został zatrzymany przez Bahnschutza Karnę (folksdojczka z Wyczerp za Częstochową). Początkowo próbowano przekupić Karnę, ale wkrótce przyczepił się drugi Niemiec z Bahnschutz. Karna wycofał się z okupu i obaj poprowadzili Dawida na wartownię.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 – טל: 61650 – תל אביב 65050
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

מתחם קברי אחים - בית העלמין היהודי בצ'נסטוהובה Mass Graves complex - the Jewish cemetery in Czestochowa

15.5.2018

ארגון יוצאי צ'נסטוהוב בישראל
ת.ד 65050
תל אביב 6165001
טל נייד: 054-5629355

- 1 קבר האדמו"ר מפילץ - הרב יוסטמן
Rabbi Justman Grave
- 2 קבר הרב נחום אש
Rabbi Nachum Asz Grave
- 3 קבר אחים קורבנות האסאג והגיטו הקטן - 20.7.43
Mass Grave of Hasag & Small Ghetto victims - 20.7.43
- 4 קברי אחים אינטליגנציה - 20.3.43
Mass Graves of Intelligence - 20.3.43
- 5 קבר אחים 6 הפרטיזנים - 19.3.43
Mass Grave the 6 Partisans - 19.3.43
- 6 קבר אחים תוקפי הרכבת - 22.4.43
Mass Grave - Ostbahn Operation Victims - 22.4.43
- 7 קבר אחים אי"ל - ארגון יהודי לוחם - 4.1.43
Mass Grave ŻOB - Jewish Fighting Organization - 4.1.43
- 8 קבר אחים אי"ל - לוחמי הבונקר - 26.7.43
Mass Grave - ŻOB, Bunker victims - 26.7.43
- 9 קבר קורבנות הפוגרום בקיילצה - גרושקה ורמבק - 4.7.46
The Kielce Pogrom victims 4.7.46 - Gruszka & Rembak

הגדר בעורף הקברים 5,4,3 שמשה כמקום הצאה להורג
The fence at the back of Mass Graves 3,4,5 served
as an execution wall

Aby go uwolnić Harry ostrzelał dwóch bahnszuców. Jeden z nich padł zaraz ciężko ranny a Dawid uciekł. Harry, Awiw i Cwi nie zdołali uciec, gdyż otoczyła ich duża liczba Niemców, którzy strzelali do nich ze wszystkich stron. Harry i Awiw zginęli na miejscu, Cwi zabarykadował się w stodole i bronił się tak długo, nim nie został ciężko ranny przez granaty wrzucone do środka. Żywego, lecz ciężko rannego schwytało Gestapo i uwięziło w swoich piwnicach, gdzie go torturowano, aby wydał swoich towarzyszy. Cwi nie załamał się i został rozstrzelany na Żydowskim Cmentarzu.¹

Gestapo i Schutzpolizei zastosowały niezwykle ostre represje wobec żydowskich robotników: został zabity co drugi z tej grupy, w sumie 25 mężczyzn. Wśród rozstrzelanych byli: Jakub Mosze Gelber Litwin, Nachman Enzel, Berl Zeligman, Stefan Montag, Goldberg (warszawiak), Rusin (były uczeń szkoły im. I.L. Pereca w Częstochowie) i Dudek Lewkowicz. Tak podaje Liber Brener.

¹ Brener, s. 126-127.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 – טל: 61650 תל אביב
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Po wojnie wykonano cementowy nagrobek z polskim napisem:

Chwała bohaterom poległym w akcji na Ostbahn dn. 22 kwietnia 1943

Enzel Nachman	Litwin Moszek Jankiel	Rusin Szymel
Gerszonowicz Harry	Lewkowicz Dudek	Rozine Awiw
Goldberg	Laser Mendel	Zelkowicz
Lustyger Cwi	Montag Stefan	Zeligman Berl
Ferleger Mietek	Lewek Michał	Frankenberg Leon

Na 28 poległych wymieniono 15 nazwisk. Dodatkowo wiemy, że Mietek Ferleger w grudniu 1942 roku wpadł w ręce Gestapo, był torturowany, a później zastrzelony i pewnie spoczywa w bezimiennym grobie na tymże cmentarzu. Wymieniono go tutaj, aby upamiętnić gdzieś towarzysza walki.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
P.O.B 65050 Tel Aviv 61650 – Tel:03-6749322 – טל: 61650 תל אביב –
E mail: czestochowajewsinsrael@gmail.com

Leon-Lolek Frankenberg (Frontsek)

Gerszonowicz Harry

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוחוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
ת.ד. 65050 תל אביב 61650 – טל: 03-6749322 – P.O.B 65050 Tel Aviv 61650
E mail: czestochowajewsinisrael@gmail.com

Z inicjatywy Stowarzyszenia Żydów Częstochowskich w Izraelu i jego prezesa Alona Goldmana odrestaurowano macewę grobu zbiorowego, a dnia 9 czerwca 2022 r. została ona odsłonięta w obecności Ambasadora Izraela w Polsce, Zastępcy Prezydenta Częstochowy i dużej grupy mieszkańców.

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוחוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
ת.ד. 65050 תל אביב 61650 – טל: 03-6749322 – P.O.B 65050 Tel Aviv 61650
E mail: czestochowajewsinisrael@gmail.com

התאחדות יוצאי מחוז צ'נסטוהוב (דור ההמשך ער) בישראל
Association of Częstochowa District Jews in Israel
ת.ד. 65050 תל אביב 61650 – טל: 03-6749322 – P.O.B 65050 Tel Aviv 61650
[E mail: czestochowajewsinisrael@gmail.com](mailto:czestochowajewsinisrael@gmail.com)